


Spor bilimleri fakülteleri özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireylerin umutsuzluk düzeyinin incelenmesi: Ege Bölgesi örneği

Tolga ŞAHİN¹  Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL¹  Çağlar BOZKURT¹  Utku GÜNAY¹ 

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Necat Hepkon Spor Bilimleri Fakültesi, İzmir, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.5281/zenodo.10060428

Gönderi Tarihi/Received:
28.09.2023

Kabul Tarih/Accepted:
31.10.2023

Online Yayın Tarihi/Published:
15.11.2023

Özet

Bu çalışma, özel yetenek sınavları ile öğrenci alan spor bilimleri fakülteleri (SBF) sınavlarına hazırlanan bireylerin umutsuzluk düzeyinin ve umutsuzluk üzerine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma Ege Bölgesinde yaşayan, SBF özel yetenek sınavlarına hazırlanan, 57 kadın ve 64 erkek toplam 121 gönüllü üzerinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Durak ve Palabıykoğlu (1994) tarafından geliştirilen “Beck Umutsuzluk Ölçeği-BUÖ” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlere göre umutsuzluk düzeyinin farklılık gösterip göstermediği “bağımsız gruplar t” testi ve “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre, SBF sınavlarına hazırlanan adayların hafif umutsuzluk düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete göre, BUÖ ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Aynı şekilde SBF öğrenci adaylarının BUÖ puanlarının yaş, cinsiyet, hazırlanma süresi, spor yapma düzeyi, spor yaşı ve daha önce özel yetenek sınavına giriş sayısına göre gruplar arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Ancak sınav tecrübesine göre, Gelecekle ilgili duygular GİD alt boyut puanlarının anlamlı farklı olduğu; daha önce sınav tecrübesi olmayan adayların GİD alt boyut puanının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Sonuç olarak, Ege bölgesinde SBF özel yetenek sınavlarına hazırlanan öğrenci adaylarının umutsuz olmadığı belirlenmiştir. Daha önce sınava girmiş olmanın umutsuzluk düzeyine olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenci adaylarının umutsuzluk düzeyine cinsiyetin etkisi olmasa da; erkek adayların kadınlara göre ölçek ve alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek sınavı, spor bilimleri, umutsuzluk düzeyi

Investigation hopelessness level of individuals preparing for sport science faculty special talent exams example of Aegean Region

Abstract

This study was carried out to determine the level of hopelessness of individuals who train in sports courses and prepare for physical exams for Faculty of Sports Sciences (SSF) and to determine the factors affecting the hopelessness level of SSF student candidates. The study was carried out on 121 volunteers, 57 female and 64 male, living in the Aegean Region and preparing for the talent exams of SSF. “Beck Hopelessness Scale-BHS” developed by Durak and Palabıykoğlu (1994) were used to collect data. SPSS package program was used in the analysis of the data obtained in the research. Hopelessness level according to the independent variables was evaluated with the “Independent groups t” test and “One Way Analysis of Variance”. According to the data obtained, it was determined that student candidates have mild level hopelessness. There was no significant difference between the BHS and sub-dimension mean scores of the candidates according to gender ($p>0.05$). Likewise, it was concluded that there was no significant difference on the BHS scores mean, between the groups according age, preparation time, sports level, sports age and the number of previous SSF talent exams ($p>0.05$). However, according to the exam experience, “Feelings About the Future-FAF” sub-dimension scores were significantly different; it was concluded that candidates with no previous exam experience had a higher FAF sub-dimension score ($p<0,05$). As a result, it has been determined that student candidates preparing for SBF special talent exams in the Aegean region are not hopeless. It was concluded that having taken the exam before had a positive effect on the level of hopelessness. In addition, although gender has no effect on the hopelessness level; it was observed that male candidates had higher scale and subscale scores than female candidates.

Keywords: Level of hopelessness, sports sciences, special talent exam

Sorumlu Yazar/Corresponded Author: Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL, **E-posta/e-mail:** esra.kurkcuaakgonul@deu.edu.tr

Bu çalışma 9-11 Eylül 2022 tarihinde yapılan “4. Uluslararası Harran Sağlık Bilimleri Kongresi”nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Üniversite, akademik tüm çaba ve çalışmaların ödüllendirildiği bir ortam olup, hem çok çalışmayı hem de gelecek hevesi ve pozitif beklentiler içinde olma duygusunu yaşatmaktadır. Bu pozitif iki özellik olmazsa, öğrencilerin üniversiteye uyum sağlaması zor olabilir, bu nedenle akademik başarı sağlamak ve gelecekte diğer başarıların elde edilmesi zorlaşabilir (Ağır, 2007). Bu bağlamda iyi bir akademik disiplin ve iyi derecede akademik başarıya sahip olmak isteyen üniversite öğrenci adaylarının, kişilik gelişimini ve duygusal kontrol yeteneklerini tamamlamış olmaları gerekmektedir. Özel Yetenek Sınavlarına (ÖZYES) girecek olan bireylerin sayıca fazla olması, üniversitelerin kontenjan sayısı ve sınav stresi gibi değişkenler öğrencileri psikolojik olarak etkileyebilir ve öğrenci adayları üniversite sınavına giriş döneminde psikolojik etmenlerle karşılaşabilirler (Şirin & Bayraktar, 2006). Tüm bunlarla beraber öğrenci adaylarının, özel yetenek sınavlarına hazırlanırken, hedeflerine ulaşma ve onları gerçekleştirme çabaları olduğundan, hedefleri gerçekleştirmede umut seviyesinin etkisi vardır. Umutsuzluk olması durumunda, hedefe doğru, ileriye ya da geriye yönelik adım atacağı, kişinin yapacağı seçimlerin sonucudur (Dünyaogulları, 2011).

Umut, kişinin belirlediği ya da istediği hedefler doğrultusundaki algıların bütünüdür (Artıran & Şeker, 2020). Umut olmadığı zamanlarda devreye girecek baskın olan düşünce yapısı umutsuzluktur. Umut ve umutsuzluk, anlamsal olarak birbirlerinden farklı olsalar da bu iki kavram geleceğe yönelik düşünceleri olumlu ya da olumsuz düşünceler olarak ortaya çıkarmıştır. Umut gelecekteki bir duruma karşı olumlu olup o durumun değişebileceği, daha iyi olabileceği düşüncesini barındırırken; umutsuzluk o durumdan çıkış yolu bulamamak, kötümser kalmak gibi görüş ve düşünceleri barındırır (Bayoğlu & Karagün, 2017). Umutsuzluk bireyin geleceğe yönelik karamsarlık seviyesi olarak da tanımlanabilir (O'Connor ve ark., 2000). İnsanların çoğu umutsuzluğa kapılmalarına neden olacak problemlerin içerisinde çevresel faktörlerin de çok fazla olduğundan şikâyet etmektedirler. (Bal-Turan, 2017). Günlük hayatımızı engelleyen kazalar, koşullar durumlar ya da başarısızlıklar ne kadar fazla ve derin olursa umutsuzluk da o kadar fazla olur. Kendi geleceğini ön görememe, sınavlardaki başarısızlık, başarıyı öngörememekten kaynaklanan durumlarda umutsuzlukla karşılaşılabilir (Horney, 2006).

Son yıllarda yapılan çalışmalarda, dünyanın etkilendiği kovid-19 pandemi sürecinin, bireylerde umutsuzluk seviyesinin artmasına neden olduğu rapor edilmiştir (Türkmen & Özsarı, 2020). Konuyla ilgili son dönemlerde, üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışma sonuçlarına göre, SBF öğrencilerinin umutsuzluk düzeyinin diğer fakültelerdeki öğrencilerden

daha az umutsuzluk düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, mesleği memur olan ailelerin çocuklarının umutsuzluk seviyesinin düşük olduğu; kadınların umutsuzluk seviyesinin erkeklere oranla düşük olduğu ve spor yapmanın, umutsuzluk seviyesinin düşük olmasında etkili olduğu rapor edilmiştir (Oğuztürk ve ark., 2011; Bal Turan, 2017; Musa, 2020).

Literatürde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmalarda, yakın arkadaşların varlığı, boş zamanını değerlendirme, sigara ve alkol kullanımı, kilo ve cinsiyet üzerine karşılaştırmalar yapılmış ve umutsuzluk düzeyinin tüm etmenler dâhilinde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) geçerlik çalışmasında demografik değişkenler üzerinde inceleme yapılmış yaş, eğitim, cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olmadığı; orta okul/lise mezunu gönüllülerde herhangi bir korelasyon olmadığı tespit edilmiştir (Durak & Palabıyıkoglu, 1994). Spor veya aktivitelere katılmayan bireylerin, spor yapanlara göre umutsuzluk düzeyinde anlamlı fark bulunmuş, spor yapma yoğunluğu ve sıklığı arasında umutsuzluk düzeyi seviyesinde anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (Soyer ve ark., 2003).

SBF özel yetenek sınavlarını kazanıp, spor yapmaya devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin, ÖZYES'i kazanıp spor yapmayı bırakan öğrencilere göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bayoğlu & Karagün, 2017). Sportif aktiviteler bireylerin; beden ve ruhen gelişmesine katkı sağlayabilir (Herrenkohl ve ark., 2003). Bunun yanı sıra öğrencinin öğrenimini sürdürdüğü bölüme göre, umutsuzluk seviyesinde farklılık olabileceği (Dünyaogulları, 2011) ayrıca pandeminin insanları hem fiziksel hem de ruhsal anlamda olumsuz etkilediği bildirilmiştir (Kürkcü-Akgönül ve ark., 2022). Bu durum göz önüne alındığında, ÖZYES'e hazırlanan sporcuların, sınav hazırlanma süreci içinde, hem zamana hem de diğer katılımcılara karşı rekabet içinde oldukları için, sürecin covid 19 pandemi dönemi ile kesiştiğinden, öğrencilerin psikolojik etmenlere de bağlı olarak, zaman zaman fiziksel veya fizyolojik gerilemeler yaşadığı düşünülmektedir. Psikolojik etmenlerin dâhil olması bu çalışmanın amacıyla örtüşmektedir ve çalışmanın amacı, SBF özel yetenek sınavlarına hazırlanan öğrenci adaylarının, umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk üzerine etki eden faktörlerin değerlendirilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın evrenini, Ege Bölgesindeki Spor Bilimleri Fakültesi özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü ile ilgili, Catell (1978) minimum örneklem büyüklüğünün ölçme aracında yer alan toplam madde sayısının 3-6 katı

civarında olmasının yeterli olacağını söylerken, Hair ve arkadaşları (2010) en az 5 katı olması gerektiğini savunmaktadır. Buna göre örneklem tahmini için yapılan hesaplama sonucunda bu sınavlara en az 60-100 kişinin yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın örneklemini 121 gönüllü katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın etik onayı, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan, 30.03.2022 tarihinde ve 2022/12-22 karar no ile alınmıştır.

Veri toplama araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından hazırlanan 13 soruluk kişisel bilgi formu ve geçerlik güvenirliği Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından yapılan 20 maddelik "Beck Umutsuzluk Ölçeği" kullanılmıştır.

Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ): Çalışma grubunun umutsuzluk düzeyini tespit etmek amacıyla 20 maddelik "Evet" veya "Hayır" şeklinde yanıtlanan, Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından geliştirilen "Beck Umutsuzluk Ölçeği" kullanılmıştır. BUÖ, bireylerin geleceğe yönelik umutsuzluk derecesini belirlemek amacıyla uygulanmış, 20 soruluk iki adet çoktan seçmeli cevabı bulunan bir değerlendirmedir (Beck ve ark., 1974). Ölçeğin 0-20 arasında puanlanmaktadır. BUÖ alt boyutları, gelecekle ilgili duygular (GİD), motivasyon kaybı (MK) ve gelecek beklentisi (GB) olmak üzere üç tanedir. 1,6,5,10,13,15,19 maddelerde (GİD); 2,3,9,11,12,16,17,20 maddelerde motivasyon kaybı (MK) ve 4,7,8,14,18 maddelerde ise gelecek beklentisi (GB) üzerine bilişsel durumlar belirtilmiştir (Szabó ve ark., 2015; Duman ve ark., 2019). Puanlamalarda; 0-3 puan umutsuzluk olmadığını; 4-8 puan hafif; 9-14 puan orta seviye ve 15-20 puan aralığı ileri derecede umutsuzluk olduğunu göstermektedir. Ölçekten elde edilen bulgu, toplam umutsuzluk puanını oluşturur (Durak & Palabıyıkoglu, 1994). Alınan puanların yüksekliği bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğunu gösterir (Bouvard ve ark., 1992).

Verilerin toplanması/işlem yolu

Veriler katılımcılara çevrim içi olarak doldurtulmuştur. Ege Bölgesinde, Spor Bilimleri Fakülteleri özel yetenek sınavlarına hazırlanan öğrenci adaylarına sosyal medyadan çağrı yapılarak, öğrenci adayları tespit edilmiştir. Tespit edilen adaylar içerisinden çalışmaya dâhil edilme kriterlerine uyanlar belirlenmiş, kriterlere uymayan kişiler çalışma dışı bırakılmıştır. Gönüllü katılımcılara çalışma online olarak gönderilmiş ve veriler toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin normalliği çarpıklık ve basıklık test değerlerine göre belirlenmiştir. Adayın daha önce sınava girip girmediği ve cinsiyet gibi değişkenlere göre umutsuzluk düzeyinin farklılık gösterip göstermediğine “bağımsız gruplar t” testi kullanılarak bakılmıştır. Yaş, sınava kaç defa girdiği, kaç sınava girmeyi düşündüğü, aile gelir durumu, spor yapma seviyesi gibi değişkenlere göre umutsuzluk düzeyinin farklılık gösterip göstermemesinin tespit edilmesinde ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) kullanılmıştır. Gruplar arasındaki anlamlılık düzeyi 0,05 kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. SBF sınavlarına girecek öğrenci adayları ile ilgili tanımlayıcı istatistik

Değişken	Grup	f	%	Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	57	47,1	Sınav tecrübesi	Evet	56	46,3
	Erkek	64	52,9		Hayır	65	53,7
Yaş	18-21	95	78,5	Ekonomik durum	İyi Değil	9	7,4
	22-25	20	16,5		Orta	73	60,3
	≥26 ve üstü	6	5,0		İyi	35	28,9
						Çok İyi	4
Düzyet	yok	23	19,0	Hazırlanma süresi	0-2 ay	21	17,5
	amatör	74	61,2		3-5 ay	64	53,3
	yarı pro*	19	15,7		≥6 ay	35	29,2
	profesyonel	5	4,1				
SBF sınav tecrübe sayısı	Hiç	65	53,7	Planlanan SBF sınav sayısı	1	-	-
	1	43	35,5		2	10	8,3
	2	8	6,6		3	27	22,3
	≥3	5	4,1		≥4	84	69,4

*pro: Profesyonel

Araştırmada elde edilen veriler ışığında çarpıklık ve basıklık değerleri normallik sınırları içerisinde bulunduğundan veriler normal dağılım göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). SBF sınavlarına hazırlanan adayların BUÖ ortalaması 5,49 olarak bulunmuş; adayların hafif umutsuzluk düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Ölçeğin, toplamının katılımcılar üzerindeki güvenilirlik katsayısı 0,920; GİD alt boyutu için 0,913; MK alt boyutu için 0,554; GB alt boyutu için 0,875 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek puanları ve bağımsız değişkenlere ilişkin ANOVA testi verileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek puanları ve bağımsız değişkenlere ilişkin ANOVA testi verileri

Değişken	Grup	N	\bar{x}	Ss	F	p
Yaş	18-21	95	5,39	4,47	0,347	0,708
	22-25	20	6,30	4,72		
	≥26	6	5,54	4,46		
Hazırlanma süresi	0-2 ay	21	5,28	4,74	1,108	0,334
	3-5 ay	64	6,06	4,31		
	≥6 ay	35	4,69	4,60		
Spor yapma düzeyi	yok	23	5,04	4,93	0,830	0,480
	amatör	74	6,03	4,37		
	Yarı pro*	19	4,58	4,55		
	profesyonel	5	4,20	2,95		
Spor yaşı	Hiç	7	6,43	5,74	0,193	0,901
	1-3 yıl	24	5,88	4,41		
	4-6 yıl	40	5,25	4,31		
	≥7 yıl	50	5,48	4,54		
Sınav tecrübesi	hiç	65	5,98	4,75	1,179	0,321
	1	43	5,49	4,47		
	2	8	3,25	1,16		
	≥3	5	3,80	3,03		

*p<0,05; pro:Profesyonel

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, SBF mülakatlarına hazırlanan öğrenci adaylarının yaş (p=0,708), hazırlanma süresi (p=0,334), spor yapma düzeyi (p=0,480), spor yaşı (p=0,901), sınav tecrübesine (p=0,321) göre, BUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). Bağımsız değişken grupları kendi içerisinde incelendiğinde; 22-25 yaş arası öğrenci adaylarının, sınava 3-5 aydır hazırlananların, daha önce SBF sınavlarına hiç katılmayanların, hiç spor yapmayanların ve sporu amatör düzeyde yapanların, grup içerisinde en fazla umutsuzluk düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyete göre alt boyut ve ölçek puanı farkları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Cinsiyete göre alt boyut ve ölçek puanı farkları

Değişken	Grup	N	\bar{x}	Ss	t	p
GİD	Kadın	57	1,04	1,52	-0,718	0,474
	Erkek	64	1,16	1,63		
MK	Kadın	57	2,74	1,73	-0,422	0,674
	Erkek	64	3,00	1,64		
GB	Kadın	57	1,46	1,93	-0,859	0,392
	Erkek	64	1,66	1,85		
BUÖ	Kadın	57	5,23	4,23	-0,583	0,561
	Erkek	64	5,81	4,68		

*p<0,05

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, cinsiyete göre BUÖ ölçek puanı ve alt boyut puanları arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$; $p=0,474$; $p=0,674$; $p=0,392$; $p=0,561$). Cinsiyete göre, alt boyut puanları incelendiğinde, ölçek puanında ve tüm alt boyut puanlarında, erkek adayların kadın adaylara göre puanlarının daha yüksek olduğu, dolayısıyla erkeklerin kadınlara göre daha umutsuz oldukları tespit edilmiştir. Sınav tecrübesine göre alt boyut ve ölçek puanı farkları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sınav tecrübesine göre alt boyut ve ölçek puanı farkları

Değişken	Grup	N	X	Ss	t	p
GİD	Evet	55	0,78	1,32	-2,104	0,038*
	Hayır	66	1,36	1,72		
MK	Evet	55	2,82	1,81	-,344	0,731
	Hayır	66	2,92	1,58		
GB	Evet	55	1,29	1,76	-1,455	0,148
	Hayır	66	1,79	1,96		
BUÖ	Evet	55	4,89	4,03	-1,462	0,146
	Hayır	66	6,08	4,76		

*p<0,05

Adayların sınav tecrübesine göre BUÖ puanları arasında anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$; $p=0,146$); sınav tecrübesi olmayan adayların (6,08) tecrübesi olan adaylara göre (4,89) daha yüksek puana sahip olduğu; dolayısıyla sınav tecrübesi olmayan adayların umutsuzluk düzeyinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde, MK ve GB alt boyut puanlarında, sınav tecrübesine göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$; $p=0,731$; $p=0,148$); ancak GİD alt boyut puanlarında, sınav tecrübesi olanların lehine anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$; $p=0,038$). Tüm alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında, sınava daha önce girmeyen adayların, sınava daha önce giren adaylara göre daha umutsuz oldukları tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, SBF mülakatlarına hazırlanan öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ile cinsiyet, yaş, spor yaşı, gelir durumu, özel yetenek sınavına daha önce katılıp katılmama, sporcu statüsü gibi değişkenlerin öğrenci adaylarının umutsuzluk düzeyini etkileyip etkilemediği araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre BUÖ puanları incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Literatüre bakıldığında, çalışma sonuçlarını destekleyen bir çalışmada, erkek ile kadın öğrencilerin umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı fark olmadığı bildirilmiştir (Kırımoğlu, 2010; Ulucan ve ark., 2011; Bayoğlu & Karagün, 2017; Duman ve ark., 2019). Bu sonucun, ÖZYES'e girecek olan kadın ve erkek adayların aynı aşamalardan geçmeleri nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, literatürde bu çalışmanın bulgularına karşıt sonuç elde eden çalışmalar da mevcuttur. Oğuztürk ve arkadaşları (2011) ile Aktaş ve Alpay (2015), Girgin (2009) ve Şahin (2009)'un yaptıkları çalışmalarda, umutsuzluk düzeyinin kadınlar lehine olduğu, diğer deyişle kadın adayların umutsuzluk düzeyinin erkeklere göre daha az olduğu belirtilmiştir. Başka bir çalışmada ise kadınların umutsuzluk düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Bal-Turan, 2017). Bu sonuçlar doğrultusunda, toplumda kız ve erkeklerin yetiştirilme tarzlarının ve beklentilerin, bireylerin umutsuzluk düzeyini etkilediği çıkarımı yapılabilir. Erkeklerden beklentinin fazla olması, erkeklerin umutsuzluk düzeyine olumsuz etki edebilir. Bu bağlamda, çalışmalardan cinsiyet değişkenine göre farklı sonuçlar elde edildiğinden, cinsiyet ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki henüz net bir şekilde belirlenememiştir ve hala tartışılmaktadır.

Mevcut çalışmada, yaş değişkenine göre, 22-25 yaş arasındaki bireylerin umutsuzluk düzeyinin diğer yaştakilere göre yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim hayatına normal bir süreçte ilerleyen öğrencilerin mezun olma yaşı 21 olduğundan, bireylerin 22-25 yaşında üniversite okumak için geç kaldığını düşünmesi ile birlikte, sınavı kazanamama kaygısı umutsuzluk düzeylerini artırıyor olabilir. Bu çalışmada ayrıca; sınava hazırlık süresi, spor yapma düzeyi, spor yaşı ve daha önce girilmiş sınav sayısına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Mevcut bulgular ile benzerlik gösteren çalışmalar incelendiğinde; 18-28 yaş arasındaki SBF öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, yaşa göre umutsuzluk düzeyi puanları anlamsız olmasına rağmen, 23 yaş ve üzeri öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin, 23 yaş altı öğrencilerin umutsuzluk düzeyinden daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Musa, 2020). Yaş arttıkça umutsuzluk düzeyinin arttığı; buna

üniversiteden mezun olduktan sonra iş hayatına daha geç geçiş yapacak olma durumunun neden olduğu düşünülmektedir.

Spor yaşına göre veriler incelendiğinde, gruplar arası anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Konuyla ilgili olarak Bayoğlu ve Karagün'ün (2017) SBF öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, spor yapma yılı ile umutsuzluk puanlarının değerlendirilmesi sonucunda, spora aktif olarak devam etmeyen bireylerin umutsuzluk puanının daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Bayoğlu & Karagün, 2017; Bal-Turan, 2017). Mevcut araştırma bulguları da bu sonuca paralel olup, hiç spor yapmama durumunun, öğrenci adaylarının umutsuzluk puanını yükselttiği söylenebilir.

SBF özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireylerin, sınava hazırlanma süreleri göz önünde bulundurulduğunda, mülakatlara 3-5 aydır hazırlanan öğrenci adaylarının umutsuzluk düzeyinin diğer adaylara göre daha yüksek olduğu ve hazırlanma süresi 6 ay ve üzeri olan bireylerde umutsuzluk düzeyinin en düşük seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Sınav tecrübesine göre gruplar arası anlamlı fark olmamasına rağmen, daha önce SBF mülakatlarına girmeyen bireylerin umutsuzluk düzeyinin, diğer adaylara göre nispeten daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenci adaylarının yetenek sınavlarına hiç girmemiş olması, tecrübe eksikliği ve motivasyon kaybı ile birlikte umutsuzluk düzeyini olumsuz etkileyen bir faktör olabilir. Bununla birlikte, ÖZYES'e iki veya daha çok kez katılan adaylarda umutsuzluk puanının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre özel yetenek sınavlarında pek çok kez başarısız olan adayların umutsuzluk kaygısının zamanla azaldığı söylenebilir. Buna karşın, ölçeğin GİD alt boyut puanının sınav tecrübesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı; sınava daha önce girmeyen adayların GİD puanının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, sınav tecrübesinin GİD alt boyutuna olumsuz etki etmesine rağmen, umutsuzluk düzeyine olumlu etki ettiği söylenebilir.

Musa (2020)'nin yaptığı çalışmada, SBF öğrencilerinin okulu kazandıktan sonraki umutsuzluk düzeyinin, diğer fakültelerdeki öğrencilerin umutsuzluk düzeyine göre düşük olduğu rapor edilmiştir. Konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda, SBF'lerin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerin, umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bildirilmiştir (Ulucan ve ark, 2011; Aktaş & Alpay, 2015; Bayoğlu & Karagün, 2017). Diğer yandan, SBF'lerin, özel yetenek sınavlarına hazırlanan öğrencilerin, umutsuzluk düzeyleri literatür verileri ile karşılaştırıldığında, öğrenci adaylarının umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu; fakat SBF son sınıfta okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin nispeten daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kırımoğlu, 2010). Bu sonuçla birlikte, öğrencilerin özel

yetenek sınav stresinden çok, okula girdikten sonra iş bulma kaygısı nedeniyle umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, ÖZYES'e hazırlanan öğrenciler, hazırlanma süreci içerisinde bir dizi antrenman programına tabi olmaktadır. Bu antrenmanlar neticesinde gelişen motorik özellikleri ile zaman içerisindeki fiziksel güçlenmenin, bireylerin kendilerine duydukları güveni de artırdığı; bu nedenle, hazırlık sürecinde yapılan antrenmanların, öğrenci adaylarının umutsuzluk düzeyleri üzerine olumlu etki ettiği düşünülmektedir. Ancak son sınıf öğrencilerinin mesleki kaygı yaşamaları umutsuzluk düzeyine olumsuz etki etmiş ve nispeten bu nedenle umutsuzluk düzeyleri daha yüksek çıkmış olabilir.

*Çalışmanın ulusal nitelik taşıması için diğer bölgelerdeki öğrenci adayları dâhil edilerek, daha çok katılımcı ile uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

*Kovid-19 dönemi sonrasında benzer çalışmaların yapılarak, elde edilen sonuçların karşılaştırılması, araştırma sonuçlarına katkı sağlayabilir.

*Spor Bilimleri Fakültelerinde, farklı sistemlerde sınav yapan üniversitelerin özel yetenek sınavlarına hazırlanan öğrenci adayları üzerinde, bu çalışma tekrarlanıp, çıkan sonuçların karşılaştırılması yeni veriler elde etmeye yardımcı olabilir.

*SBF mülakatlarına hazırlanan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini hem ÖZYES'e hazırlanırken hem de ÖZYES'i kazandıktan sonra ölçerek, sonuçların farklı açıdan değerlendirilmesi literatüre yeni bilgiler katabilir.

KAYNAKLAR

Ağır, M. (2007). *Üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtma düzeyleri ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki* [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aktaş, I., & Alpay, D. D. (2015). Abant İzzet Baysal Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 15-24.

Artıran, M., & Şeker, A. (2020). 'Otomatik düşüncelerin yordayıcılığı: umut ve umutsuzluk farkı, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(73), 36-47.

Bal-Turan, E. (2017). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin, rekreatif etkinliklere katılıp katılmama durumlarına göre umutsuzluk düzeyleri: Akdeniz Üniversitesi örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 1075-1079.

Bayoğlu, S., & Karagün, E. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerde umutsuzluk incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 109-117.

Atıf/ Cited in: Güler, M. (2023). Spor bilimleri fakülteleri özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireylerin umutsuzluk düzeyinin incelenmesi: Ege Bölgesi örneği *Dokuz Eylül Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 78-89

Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: the hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.

Bouvard, M., Charles, S., Guerin, J., Aimard, G., & Cottraux, J. (1992). Study of beck's hopelessness scale. Validation and factor analysis. *L'encephale*, 18(3), 237-240.

Cattell, R. (1978). *The scientific use of factor analysis*. Plenum

Durak, A., & Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeği geçerlilik çalışması. *Journal of Crisis*. 2(2), 311-319.

Duman N., İmre Y., & Mısırlı M. (2019). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ve bilişsel çarpıtmaları üzerine bir araştırma. *Research Studies Anatolia Journal*, 2(5), 207-213

Dünyaogulları, Ö. (2011). Üniversite son sınıf öğrencilerinin kendilerini gerçekleştirme engelleriyle genel erteleme eğilimi ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Girgin, G. (2009). Evaluation of the factors affecting loneliness and hopelessness among university students in Turkey. *Social Behavior and Personality*, 37(6), 811-818.

Hair, J. F., Black, W. C., Tatham, R. L., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. Prentice Hall.

Herrenkohl, E. C., Herrenkohl, R. C., & Egolf, B. P. (2003). The psychosocial consequences of living environment instability on maltreated children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 73(4), 367-380.

Horney, K. (2006). *Ruhsal çatışmalarımız*. Öteki Yayınevi.

Kırımoglu, H. (2010). Türkiye'deki beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 37-46.

Kürkcü-Akgönül, E., Şahin, T., & Özen, G. (2022). The effect of COVID-19 pandemic on Turkish well trained cyclist's pre-competition anxiety level. *Human. Sport Medicine*. 22(1), 110-120.

Musa, M. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencileri ile diğer fakültelerde eğitim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(3), 112-123.

O'Connor, R. C., Connery, H., & Cheyne, W. M. (2000). Hopelessness: The role of depression, future directed thinking and cognitive vulnerability. *Psychology, Health & Medicine*, 5(2), 155-161.

Oğuztürk, Ö., Akça, F., & Şahin, G.(2011). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk dü-zeyi ile problem çözme becerileri arasında ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 14, 85-93.

Soyer, M., Avcı, S., & Akıncı, T. (2003). *Ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin bazı sağlık davranışları açısından incelenmesi*. Nadir Kitap.

Szabó, M., Mészáros, V., Sallay, J., Ajtay, G., Boross, V., Udvardy-Mészáros, A., ... et al. (2015). The beck hopelessness scale: specific factors of method effects? *European Journal of Psychological Assessment*. Advance Online Publication, 32(2), 111-118

Şirin, E., & Bayraktar, G. (2006). Bayan güreşçilerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin müsabaka başarılarına olan etkisinin araştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 34-42.

Atıf/ Cited in: Güler, M. (2023). Spor bilimleri fakülteleri özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireylerin umutsuzluk düzeyinin incelenmesi: Ege Bölgesi örneği *Dokuz Eylül Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 78-89

Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Pearson,

Türkmen, M., & Özsarı, A. (2020) Covid-19 salgını ve spor sektörüne etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 55-67.

Ulucan, H., Kılınç, M., Kaya, K., & Türkçapar, Ü. (2011). Beden Eğitimi spor yüksekokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3), 349-356.

